

Carry Slee

Moederkruid

GROTE LETTER BIBLIOTHEEK
DEVENTER

‘Jullie weten niet wat oorlog is,’ zei mijn moeder. ‘Jullie hebben geen idee hoe het is om niet vrij te zijn. In je eigen land nog wel. Dat kunnen jullie ook niet weten. Jullie hebben de oorlog niet meegemaakt. Je vader en ik wel. Wij zijn zelfs in de oorlog getrouwd. Moet je je voorstellen, midden tussen de Duitsers. We hadden gewoon niks te vertellen. Helemaal niks. De Duitsers beslisten alles voor ons.’

Over die laatste zin heb ik vaak nagedacht. Als de Duitsers toen toch alles beslisten, waarom hadden ze het huwelijk van mijn ouders dan niet verboden?

Mijn moeder was zeventien toen mijn oma haar meenam naar de kleermakerij van mijn vader. Op aandringen van mijn oma nam mijn vader mijn moeder als handwerkster in dienst. Mijn oma ging akkoord met het salaris, maar ze hield de advertenties zorgvuldig bij. Zodra mijn moeder ergens anders meer kon verdienen, zou ze haar bij mijn vader weghalen.

Het stond al van tevoren vast dat mijn moeder door de andere naaisters gepest zou worden. Zo was het altijd gegaan, al sinds ze een klein meisje was. Dat was niet de schuld van

mijn oma. Die had mijn moeder er vaak genoeg op gewezen dat ze niet normaal was en zich als een malle Eppie gedroeg. En mijn oma wist precies wat normaal was en wat niet.

Een ander vaststaand feit was dat mijn vader verliefd zou worden op mijn moeder. Mijn moeder had tenslotte lang, blond, golvend haar en daar werd hij altijd verliefd op. Meestal duurde zo'n verliefdheid niet lang.

Mijn oma was altijd op zoek naar een beter betaalde betrekking voor mijn moeder, maar op een dag stopte ze daar resoluut mee. Ze had namelijk gevraagd hoe het op mijn moeders werking. Dit was toeval, want normaal was mijn oma uitsluitend geïnteresseerd in zichzelf, en vroeg ze zo iets nooit. Nog toevalliger was dat mijn moeder, die nog nooit iets vrolijks te melden had gehad, nu mijn oma voor het eerst blij kon maken.

Ze vertelde dat er in de kleermakerij van mijn vader tussen de middag werd gekaart.

Niets had meer effect kunnen hebben. Mijn oma werd namelijk gek van mijn opa, die voor zijn beroep flessen schoonmaakte in de melkfabriek. Als hij thuis was trommelde hij met zijn vingers op tafel. Alleen onder het kaarten trommelde hij niet. De laatste jaren had hij al-

tijd met oom Kees gekaart, de broer van mijn oma. Oom Kees was de enige die bestand was tegen het fanatieke spel van mijn opa. Heel wat vrienden en familieleden hadden het opgegeven omdat mijn opa met het mes op tafel speelde. In het koffiehuis, waar hij zijn hele weekloon vergokte, veroorzaakte hij daardoor hoogoplopende ruzies. En nu had hij oom Kees ook als maatje verloren, om een paar dubbeltjes. Oom Kees weigerde ooit nog met mijn opa te kaarten. Mijn oma had genoeg van het getrommel. Ze had een nieuwe kaartspeler nodig, en dat werd mijn vader.

Eén kopje koffie, dat hield mijn opa net vol. Dan stond hij op, en gingen ze met z'n drieën aan tafel zitten: mijn opa, mijn oma en mijn vader. Ieder aan zijn eigen kant.

Mijn moeder konden ze niet gebruiken, die speelde te traag.

Boven de tafel hing een schemerlamp. De kap werd eraf gehaald, zodat ze beter konden zien. Daarna werd het kaartkleed op tafel gelegd. Naast mijn vader lag een blocnote met een potlood. Hij moest de stand bijhouden. Mijn opa had geen geduld om de punten op te schrijven en mijn oma was niet te vertrouwen. Tussen mijn vader en mijn oma stond een asbak. Mijn opa had zijn eigen asbak.

Mijn vader haalde zijn portemonnee uit zijn zak. 'Zullen we dan maar?' Hij legde wat dubbeltjes en een paar kwartjes op het kaartkleed.

Mijn oma schrok. 'Zoveel?'

'We spelen of we spelen niet.' Mijn opa schoof het spel kaarten naar mijn vader toe, niemand kon zo goed schudden als hij. Hij hield de kaarten tussen zijn handen, legde zijn duimen erop en ritste de kaarten pijlsnel in elkaar. Trots

legde hij ze weer neer.

‘Zie je dat nou?’ zei mijn oma tegen mijn opa.

De kaarten waren al vaak gebruikt. Sommige afbeeldingen waren verbleekt. In de kast lag nog een ander spel, maar dat was alleen voor zon- en feestdagen.

Er werd op de blocnote gekeken wie mocht geven. Vanaf dat moment werd er niet meer gepraat.

Ze keken alle drie gespannen naar de kaarten in hun hand. Naarmate het spel vorderde, werden de kaarten met steeds meer kracht op tafel gegooid. Het tempo werd opgevoerd. Eén keer wachtte mijn oma iets te lang.

‘Wat doe je, klaverjassen of takkenbossen?’ vroeg mijn vader.

Mijn moeder zat in een hoek van de kamer en luisterde naar de radio.

Als mijn opa verloor, moest de radio zachter. Na twee potjes sprong hij op en zette de radio uit.

Mijn moeder pakte een tijdschrift.

‘Je blijft toch niet heen en weer lopen, hè?’ vroeg mijn oma.

De kamer stond blauw van de rook. Er viel een vonk van mijn opa’s sigaar op het kleed.

‘Kijk uit je doppen,’ zei mijn oma kwaad.

‘Nou vergooi ik me,’ zei mijn opa. ‘Hou dan ook je smoel, mens.’

‘Er zit een brandgat in het kaartkleed.’

‘Nou en, het is mijn kleed,’ zei mijn opa.

Mijn moeder keek lang naar haar handen die uitgespreid op haar schoot lagen. Ineens stond ze op. ‘Ik ga naar bed.’

‘Nu al?’ vroeg mijn oma.

‘Zo gezellig is het hier niet,’ zei mijn moeder.

‘Wat nou? Je zit daar toch lekker bij de radio.’

‘Die moest uit,’ zei mijn moeder.

‘Ja, als je toch naar bed gaat, hoeft-ie ook niet aan.’ Mijn oma pakte de asbak en gooide hem leeg.

Mijn moeder hield van brede, gespierde mannen met veel haar die zich soepel bewogen en goed konden dansen.

Mijn vader was een iel mannetje, dat zich houterig bewoog, niet kon dansen, en witte dunne benen en maar een paar haren op zijn hoofd had. Hij was zelfs afgekeurd voor militaire dienst omdat hij te mager was.

Al die uiterlijkheden deden er niet meer toe volgens mijn oma. Mijn moeders baas was verliefd op haar, daar moest ze trots op zijn. En dat was ze ook.

In het begin was mijn moeder nog wat wantrouwig. Waarom wilde die man juist haar hebben? Maar mijn oma, die overal verstand van had, dus ook van de liefde, wist wel waar mijn vader op afkwam. Mijn moeder had niet alleen een mooi gezicht en lang, blond, golvend haar, maar mijn vader viel vooral op het familiewapen. Mijn oma was er trots op dat ze het had doorgegeven aan haar nageslacht. De heerlijkheid: borsten. En borsten waren niet twee erwten op een plankje, of slappe theezakjes die aan het lichaam bungelden. Mijn oma wist wanneer je van borsten mocht spreken. Als je rechttop

stond en je kon je voeten niet meer zien, pas dan had je borsten. Mijn oma had borsten. Haar borsten waren van een topklasse. Ze kon niet alleen de grond niet zien als ze stond, maar ook niet als ze liep. En voor wie dat niet wilde geloven, was op zekere dag het bewijs geleverd. Ze had twee jonge katjes doodgetrapt.

‘Ja ja,’ bevestigde mijn opa vol trots het voorval. Het was zijn vrouw.

Het moet een enorm spannende tijd zijn geweest toen mijn moeder van een kind een meisje werd. Maar gelukkig begonnen ook háár borsten als kool te groeien. En al gedroeg ze zich vreemd en werd ze altijd gepest, dit maakte alles goed. Mijn oma was opgelucht. Welke moeder wil nou dat haar dochter de rest van haar leven alleen blijft? Zo zou het mijn moeder niet vergaan. Op haar zeventiende diende zich al een man aan. En niet zomaar een man: haar baas.

Mijn oma had een kaart voor het openbaar vervoer. Voor een paar dubbeltjes reed ze elke middag met de tram naar het eindpunt en weer terug. Onderweg kon ze aan de mensen in de tram haar verhaal kwijt. Deze vorm van sociaal contact beviel haar veel beter dan het onderhouden van vriendschappen. Het was geheel vrijblijvend en schepte geen enkele verplichting. Oma hoefde geen koffie en thee te serveren, wat handenvol geld kostte.

Het kwam weleens voor dat mijn oma begon te praten, en dat iemand opstond en ergens anders ging zitten, maar dat raakte haar niet. Je had altijd chagrijnen. Elke rit vond ze wel iemand die wilde luisteren.

Ze praatte over dingen waar ze vol van was. In die tijd was ze vol van de verkering van haar dochter.

Mijn oma zag het huwelijksfeest al voor zich, toen er op een ochtend een vrouw bij haar op de stoep stond.

‘Mag ik even binnenkomen?’ vroeg ze.

Het was duidelijk dat de vrouw mijn oma absoluut niet kende, anders had ze geweten dat mijn oma nooit iemand binnenliet.